

De waarheid over verpleegkunde

De coronacrisis heeft het beroep van verpleegkundige meer dan ooit op de kaart gezet. Tegelijk blijft een aantal hardnekkige misverstanden bestaan. Op de Dag van de Verpleegkunde (12 mei) vraagt de AUVB – Algemene Unie van Verpleegkundigen van België – hiervoor aandacht.

Geen mens die na de coronacrisis nog twijfelt aan de onmisbaarheid, belangrijkheid en zinvolheid van het verpleegkundig beroep. De voorbije maanden hebben verpleegkundigen bij ons en over de hele wereld laten zien hoe zij, zelfs in de meest penibele omstandigheden, het verschil maken. Op verpleegkundigen kan je bouwen. Verpleegkundigen zijn er als je ze nodig hebt. Dat is niemand ontgaan.

Mensen applaudisseerden, hingen witte lakens uit en noemden de verpleegkundigen ‘helden’ of zelfs ‘engelen’. Oprechte dank hiervoor. Maar hoe bizar ook, tegelijk doet het woord verpleegkunde veel mensen nog altijd denken aan ‘de was en de plas’. Geen van beide typeringen doet recht aan ons beroep van verpleegkundige.

Expertise en toewijding

Verpleegkundigen zijn in de eerste plaats hoogopgeleide experts. Ze zijn wetenschappelijk geschoold, hebben klinisch inzicht en werken zowel autonoom als in team met andere deskundigen.

Verpleegkundigen werken in uiteenlopende contexten: van operatiekwartier tot woonzorgcentrum, van revalidatieziekenhuis tot brandwondencentrum, van geriatrische afdeling tot psychiatrische eenheid of voorziening voor personen met een beperking.

Van bij onze geboorte tot ons overlijden staan verpleegkundigen voor ons klaar. Ze dragen zorg voor kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen. Wat hen bindt, is – naast hun expertise – hun toewijding voor de patiënt en zijn naasten.

*“Klinisch denken, verbanden zien, multidisciplinair samenwerken, verantwoordelijkheid nemen, in dialoog gaan met de patiënt – dat is voor mij de kern van verpleegkunde.”
Yentl, verpleegkundige acute geriatrie*

*“Ik haal ontzettend veel voldoening uit de contacten met patiënten. Als verpleegkundige word ik opgeleid om technische handelingen uit te voeren. Maar er is altijd die extra dimensie. Als ik een wonde verzorg, verzorg ik een mens.”
Jorick, student verpleegkunde*

Toenemende uitdagingen

Het beroep van verpleegkundige evolueert voortdurend. De uitdagingen nemen toe. We noemen er vijf ter illustratie:

- de stijgende zorgzwaarte;
- de toenemende complexiteit;
- de verdere technologisering;
- de doorgedreven specialisatie;

- de multidisciplinaire aanpak.

Een ziekenhuisverblijf duurt alsmar korter. Verbleef je vroeger na een operatie drie weken in het ziekenhuis, dan mag je tegenwoordig al na drie dagen naar huis. Dat maakt de verpleegkundige zorg in het ziekenhuis veel intensiever.

Ouderen wonen zo lang mogelijk thuis. Pas als het echt niet meer lukt, verhuizen ze naar een woonzorgcentrum. In de woonzorgcentra neemt daardoor de zorgzwaarte toe.

Eenzelfde verhaal in de thuissituatie: mensen keren na een ingreep in het ziekenhuis sneller naar huis terug en zorgbehoevende ouderen blijven langer thuis wonen. Ook voor de thuisverpleegkundigen stijgt daardoor de zorgzwaarte.

De toenemende complexiteit heeft onder meer te maken met de vergrijzing. Hoe langer we leven, hoe meer mensen twee, drie of vier chronische ziekten ontwikkelen: hoge bloeddruk, diabetes en nierproblemen bijvoorbeeld. Die 'comorbiditeiten' (het gelijktijdig aanwezig zijn van verschillende ziekten) maakt de verpleegkundige zorg voor ouderen complexer.

De technologisering, de digitalisering en nieuwe wetenschappelijke inzichten vormen een derde uitdaging. Voortdurende bijscholing, 'levenslang leren', is geen luxe maar een noodzaak.

Een vierde trend is de specialisatie. Parallel met de artsen leggen verpleegkundigen zich steeds meer toe op één domein. Spoedverpleegkundigen, IZ-verpleegkundigen, psychiatrische en geriatrische verpleegkundigen kennen we al langer. Maar wist je dat er ook diabetesverpleegkundigen, wondzorgverpleegkundigen en verpleegkundig specialisten in domeinen als nierziekten, katheterzorg en neonatologie zijn? Het lijstje is quasi oneindig. Deze verpleegkundigen zijn hoogopgeleide experts op hun terrein, evengoed als de artsen met wie ze steeds nauw samenwerken.

Dat brengt ons bij de multidisciplinaire samenwerking. Een verpleegkundige is deskundig op haar terrein, maar werkt tegelijk in een hecht team met andere verpleegkundigen, artsen, therapeuten, verzorgenden en huisartsen samen. Ze vormen één team van gelijkwaardige experts, die samen de zorg voor de patiënt of de bewoner op zich nemen. Binnen dat team is de verpleegkundige de centrale spil. Zij is de patiënt of de bewoner immers het meest nabij en kent hem het beste.

"Als verpleegkundige ken ik de patiënten het best. Ik zie het totaalplaatje. Vanuit die kennis geef ik geregeld input en zelfs advies aan de arts, de kinesitherapeut of de ergotherapeut.

Mijn mening doet ertoe."

Lesley, verpleegkundige in een revalidatieziekenhuis

Elke setting zijn karakter

Wie verpleegkundige zegt, denkt in eerste instantie aan het ziekenhuis. Maar verpleegkunde is zoveel meer en zoveel diverser. Elke setting heeft zijn eigen karakter. Neem nu de ouderenzorg. De was en de plas, denkt u? Dat heeft u helemaal verkeerd voor.

In een woonzorgcentrum is er bijvoorbeeld maar een heel beperkte aanwezigheid van een arts. De meeste tijd is de verpleegkundige dan ook de eerste aanspreekpersoon voor medische klachten en opvolging. De verpleegkundige observeert de bewoners, schat op basis van klinisch redeneren hun noden in, volgt de medicatie op en beslist wanneer een arts opgeroepen moet worden. Hij vervult een brugfunctie naar de huisarts, de mantelzorgers en andere interne en externe zorgpartners. En ja, daarbij draagt hij samen naast de verzorgende equipe ook bij aan de hygiënische zorg.

Ook de thuisverpleegkunde reikt zoveel verder dan u misschien denkt. Thuisverpleegkundigen hebben vaak een team achter zich, maar ze gaan wel individueel bij de patiënt aan huis. Hun

verantwoordelijkheid is groot. Ze zien de patiënt in zijn thuissituatie en zijn ideaal geplaatst om de haalbaarheid van thuiszorg in te schatten en bij te sturen waar nodig. Ze voeren wondverzorging en andere technische handelingen uit, geven psychische ondersteuning, staan mensen bij tijdens de palliatieve levensfase, geven gezondheidseducatie, overleggen met de mantelzorger, stemmen af met de huisarts en andere zorgpartners. Zelfs chemotherapie bij kankerpatiënten wordt vandaag door gespecialiseerde oncoverpleegkundigen aan huis gegeven.

De waarheid over verpleegkunde

De waarheid is dat verpleegkundigen (in de ouderenzorg evengoed als in andere contexten) véél meer doen dan hygiënische verzorging en een praatje slaan met patiënten of bewoners. De waarheid is dat zij zichzelf ook niet als helden beschouwen.

Ze beschouwen zich wel als experts. Als hoogopgeleide professionals met een warm hart, die er altijd zijn als je ze nodig hebt. Ook en vooral in de moeilijkste momenten.

Elke verpleegkundige is uniek. Er zijn HBO5-verpleegkundigen, bachelors en masters. Je hebt er die leven op adrenaline en stress, je hebt er met interesse voor ouderen of psychisch kwetsbare mensen. Sommige verpleegkundigen specialiseren zich op één specifiek domein, anderen geven de voorkeur aan algemene verpleegkunde. Er zijn er die het liefst zelfstandig op pad gaan, anderen voelen zich beter met een team rond zich. En het mooie is: al deze unieke verpleegkundigen vinden hun unieke plek als experts in de gezondheidszorg.

*“Ik heb jaren op een operatiekwartier gewerkt. Later werd ik zelfstandig thuisverpleegkundige. Die praktijk is gaandeweg gegroeid. Vandaag leid ik een team van vijftig thuisverpleegkundigen. Naast verpleegkundige ben ik nu manager, ondernemer, hr-verantwoordelijke en marketingverantwoordelijke. Ik maak deel uit van de regionale zorgraad en ik heb me tijdens covid-19 als vrijwilliger geëngageerd in een woonzorgcentrum. Ik ken geen job die meer mogelijkheden biedt en veelzijdiger is dan verpleegkundige.”
Bas, zelfstandig thuisverpleegkundige met 50 medewerkers*

Vereer verpleegkundigen niet als helden. Waardeer ze als professionele experts op wie je altijd kunt rekenen.

* * *

Nog enkele stemmen van verpleegkundigen

“Als verpleegkundige kom ik heel dicht bij de mensen. Ik kan onderwerpen aansnijden die ze zelfs met hun beste vriendin of met hun kinderen uit de weg gaan. De olifant in de kamer benoemen. Het geheugen dat de patiënt meer en meer in de steek laat, bijvoorbeeld. Of een moeilijke thuissituatie. Elk huisje heeft zijn kruisje. Het is een voorrecht om zo dicht bij iemand te mogen komen en mensen te kunnen helpen.”

Yentl, verpleegkundige acute geriatrie

“In het woonzorgcentrum is de verpleegkundige de spil in de zorg voor de bewoner. We krijgen de kans om elke bewoner goed te leren kennen. Er groeit een nauwe band, mensen

nemen je in vertrouwen en zijn dankbaar als je respect hebt voor wie ze zijn en wat ze willen. Voor de familie, de huisarts zijn we de aanspreekpersoon, net omdat we zo dicht bij de bewoner staan.”

Steffie, verpleegkundige in een woonzorgcentrum

“De ene patiënt wil praten, de andere wil rust. De ene babbelt over koetjes en kalmpjes, de andere heeft nood aan een diep gesprek over zingeving. Als verpleegkundige ontwikkel je voelsprietten hiervoor. Ik dring mezelf nooit op, maar ik ben altijd beschikbaar. Elke mens is anders. Wat kan ik voor jou betekenen? Dat is de vraag waar het voor mij om draait.”

Frauke, student-stagiair verpleegkunde

“De zorgsector evolueert voortdurend, waardoor ook het verpleegkundig beroep verandert. In de psychiatrie heb ik vandaag veel meer contacten met collega’s van andere organisaties. We komen met mobiele teams ook veel meer aan huis bij patiënten. Het heeft allemaal te maken met de vermaatschappelijking van de zorg en het maakt mijn job alleen maar boeiender.”

Guanito, psychiatisch verpleegkundige

“Je herkent een verpleegkundige meteen aan zijn of haar gedrevenheid. Dat is tijdens covid-19 nog maar eens gebleken. Spoedverpleegkundigen, geriatrisch verpleegkundigen, militaire verpleegkundigen, thuisverpleegkundigen... we werken samen, we tillen elkaar naar een hoger niveau en we maken het samen waar. Hoe mooi is dat!”

Bas, zelfstandig thuisverpleegkundige met 50 medewerkers

“Mensen zeggen vaak: amai, ik zie dat jij je werk écht graag doet, je voelt dat en je ziet dat. En dat is ook zo, als diabeteseducator haal ik enorm veel voldoening uit het op maat werken van onze patiënten. Ik bekijk mijn patiënt holistisch. Diabetes heeft namelijk een serieuze impact, niet alleen fysiek, maar ook mentaal. Afhankelijk van patiënt tot patiënt leg ik dan ook meer nadruk op voorlichting rond medicatie, beweging, gezonde voeding, ... Ik benader mijn patiënten ook altijd met heel veel respect en speel in op hun ritme.

Cynthia Descheemaeker, thuisverpleegkundige en diabeteseducator